

Sygn. akt II Ca 840/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA w SO Grzegorz Ślęzak
Sędziowie:	SSO Jarosław Gołębiowski (spr.) SSO Paweł Lason
Protokolant:	st. sekr. sąd. Anna Owczarska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 stycznia 2016 roku

sprawy z wniosku (...) Spółki Akcyjnej w L.

z udziałem (...)

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 7 października 2015 roku, sygn. akt I Ns 647/15

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Trybunalskim, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.

SSA w SO Grzegorz Ślęzak

SSO Jarosław Gołębiowski SSO Paweł Lason

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 840/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 7 października 2015 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim po rozpoznaniu na rozprawie sprawy oddalił wniosek (...) S.A. Oddział (...) w Ł. z udziałem (...) o ustanowienie służebności przesyłu oraz ustalił, że strony ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego:

Postanowieniem z dnia 10 lipca 2012 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim I Wydział Cywilny ustanowił na rzecz (...) S.A.” w L. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w P., oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim jest urządzona księga wieczysta (...), opisaną kolorem niebieskim na mapie sporządzonej w grudniu 2009 r. przez geodetę uprawnionego G. K., przyjętej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 22 grudnia 2009 r. za numerem (...) - (...) o powierzchni 0,0293 ha, która to mapa stanowi integralną część przedmiotowego orzeczenia, w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, przebudowy urządzeń i instalacji elektroenergetycznych w postaci budynku stacji transformatorowej, linii kablowych średniego i niskiego napięcia, wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników (...) S.A.” w L. oraz przez wszystkie podmioty i osoby, którymi (...) S.A.” w L. posługuje się w związku z prowadzoną działalnością.

Właścicielem nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), położonej w P. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), jest uczestnik postępowania - (...) Nieruchomość ta została oddana w trwały zarząd (...) Liceum (...) im. J. S. w P..

Właścicielem nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), położonej w P. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), jest S. P..

Na nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...) znajduje się budynek stacji transformatorowej oraz energetyczna linia kablowa średniego i niskiego napięcia służące do przesyłu energii elektrycznej. Właścicielem urządzeń przesyłowych jest wnioskodawca (...) S.A. Oddział (...).

Na nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...) nie znajdują się urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne, które stanowiłyby własność wnioskodawcy.

Od czasu ustanowienia postanowieniem z dnia 10 lipca 2012 r. przez Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim I Wydział Cywilny na rzecz wnioskodawcy służebności przesyłu polegającej na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w P., oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), nie zmienił się sposób korzystania z przedmiotowej służebności.

Możliwość wejścia do stacji transformatorowej znajdującej się na nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...) potrzebna jest w celu dokonywania oględzin, napraw doraźnych, przeglądów.

Sąd Rejonowy zważył, iż wniosek jako bezzasadny, należało oddalić.

W niniejszej sprawie (...) S.A. Oddział (...)” w Ł. - reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika - wniósł o ustanowienie na swoją rzecz na nieruchomości znajdującej się w P. przy ul. (...), działka nr (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim prowadzi księgę wieczystą KW (...), służebności przesyłu polegającej na prawie korzystania z części w/w działki w celu dojścia i dojazdu odpowiednim sprzętem przez pracowników (...) S.A.” oraz inne podmioty oraz inne podmioty, którymi (...) S.A.” posługuje się w związku z prowadzoną działalnością dla stacji transformatorowej posadowionej na działce nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim prowadzi księgę wieczystą (...).

Zgodnie z treścią art. 3051 k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

W treści art. 49 § 1 k.c. ustawodawca wskazał urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne.

Rozważając zasadność roszczenia wnioskodawcy w pierwszej kolejności należy zauważyć, że kwestia ustanowienia służebności przesyłu polegającej na prawie korzystania z części nieruchomości położonej w P., oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim jest urządzona księga wieczysta (...) była już rozpoznawana przez tutejszy Sąd w sprawie o sygn. akt I Ns 128/12, bowiem postanowieniem z dnia 10 lipca 2012 r. ustanowił on na rzecz wnioskodawcy służebność przesyłu na części nieruchomości położonej w P., oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), której treścią jest prawo korzystania przez wnioskodawcę z części w/w nieruchomości w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, przebudowy urządzeń i instalacji elektroenergetycznych w postaci budynku stacji transformatorowej, linii kablowych średniego i niskiego napięcia, wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników wnioskodawcy oraz przez wszystkie podmioty i osoby, którymi wnioskodawca posługuje się w związku z prowadzoną działalnością. Wnioskodawca (a uczestnik w poprzednim postępowaniu) nie kwestionował wówczas zakresu ustanowionej służebności.

Nie jest więc prawdą, że wnioskodawca nie ma dostępu do w/w urządzeń przesyłowych, tym bardziej, iż w niniejszym postępowaniu bezsporne było, że od czasu rozstrzygnięcia sprawy o sygn. akt I Ns 128/12, nie zmienił się sposób korzystania przez wnioskodawcę z części nieruchomości położonej w P., oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...). Jak zeznał bowiem na terminie rozprawy w dniu 23 września 2015 r. K. O. (1) - pracownik wnioskodawcy - „My chcemy żeby był wjazd przez bramę samochodem pogotowia energetycznego. Raz na 10-15 lat musimy wjechać sprzętem ciężkim z transformatorem, żeby ten samochód mógł wykręcić i wyjechać. Ta stacja wymaga dostępu z 3 stron. Wejścia są w celu dokonywania oględzin, napraw doraźnych, przeglądów” (k. 63), a przecież należy zwrócić uwagę na to, że pracownicy wnioskodawcy oraz wszystkie podmioty i osoby, którymi wnioskodawca posługuje się w związku z prowadzoną działalnością - stosownie do treści cytowanego wyżej orzeczenia - mają prawo wejścia i wjazdu na przedmiotowy teren odpowiednim sprzętem. W ocenie Sądu, nie zmieniły się więc okoliczności faktyczne, które uzasadniałyby zmianę treści lub sposobu wykonywania ustanowionej wcześniej służebności.

W postanowieniu z dnia 18 czerwca 2015 r. (sygn. akt III CSK 401/14) Sąd Najwyższy - Izba Cywilna stwierdził, że służebność przesyłu jest ustanawiana na rzecz każdorazowego przedsiębiorstwa przesyłowego, a obciąża nieruchomość przez którą przebiega linia przesyłowa (nieruchomość obciążona według art. 285 k.c.).

Jedną z przesłanek koniecznych do ustanowienia służebności przesyłu jest więc, co zrozumiałe, istnienie (lub w sytuacji, gdy ich nie ma - zamiar wybudowania) linii, urządzeń przesyłowych w rozumieniu art. 49 § 1 k.c. na danej nieruchomości.

W niniejszej sprawie bezsporne było, że na nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), położonej w P. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), co do której wnioskodawca wnosił o obciążenie jej służebnością przesyłu, nie ma urządzeń przesyłowych będących jego własnością. Ze zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego nie wynika również, jakoby wnioskodawca miał zamiar ich wybudowania na tejże nieruchomości.

Na marginesie wskazać również należy, że wniosek (...) S.A. Oddział (...)” w Ł. - zdaniem Sądu - zmierzał w istocie do żądania ustanowienia na nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...) służebności drogi koniecznej.

Artykuł 145 §1 k.c. stanowi, że jeżeli nieruchomość nie ma odpowiedniego dostępu do drogi publicznej lub do należących do tej nieruchomości budynków gospodarskich, właściciel może żądać od właścicieli gruntów sąsiednich ustanowienia za wynagrodzeniem potrzebnej służebności drogowej (droga konieczna).

W nauce prawa podkreśla się, że podmiotem legitymowanym czynnie do wystąpienia z roszczeniem z art. 145 k.c. jest właściciel nieruchomości gruntowej. Dopuszcza się również przyznanie wspomnianego roszczenia także właścicielowi nieruchomości budynkowej. Z roszczeniem z art. 145 k.c. może wystąpić także użytkownik wieczysty (vide: A. Zbiegień - Turzańska [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, pod red. K. Osajdy, wyd. 12, 2015).

Należy zaznaczyć, iż właścicielem nieruchomości oznaczonej w rejestrze gruntów numerem działki (...), położonej w P., jest S. P..

Wnioskodawca nie jest ani właścicielem ani użytkownikiem wieczystym tejże nieruchomości. Uznać więc należy, że nie ma on w niniejszej sprawie legitymacji czynnej do wystąpienia z roszczeniem określonym w art. 145 §1 k.c.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, orzeczono jak w punkcie 1. sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania w przedmiotowej sprawie Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. (pkt. 2. sentencji wyroku).

Apelację od powyższego postanowienia wniosła wnioskodawczyni.

Zaskarżyła je w całości.

Zarzuciła:

I) naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów:

1) art. 305¹ k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej nie wystąpiły przesłanki ustanowienia służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem wnioskodawczyni, w szczególności — iż urządzenie przesyłowe musi istnieć (ewentualnie — zostać zbudowane) na nieruchomości obciążonej, podczas gdy z ustawowej definicji służebności przesyłu powyższe wcale nie wynika,

2) art. 305⁽²⁾ §1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej nie wystąpiły przesłanki ustanowienia służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem wnioskodawczyni, w szczególności — iż ustanowienie służebności przesyłu na działce o nr ewid. (...) nie jest konieczne dla właściwego korzystania z urządzenia przesyłowego posadowionego na działce o nr ewid. (...), podczas gdy wjazd tzw. ciężkim sprzętem, na działkę o nr ewid. (...) (niezbędny dla właściwego korzystania z posadowionej tam stacji transformatorowej) możliwy jest tylko poprzez działkę o nr ewid. (...),

3) art. 291 k.c. w zw. z art. 305⁽⁴⁾ k.c. poprzez nieuprawnione przyjęcie, iż w sprawie niniejszej miałyby chodzić o zmianę treści lub sposobu wykonywania ustanowionej wcześniej służebności przesyłu obciążającej działkę o nr ewid.(...), podczas gdy wniosek o ustanowienie służebności przesyłu złożony w sprawie niniejszej dotyczy działki o nr ewid. (...), a nie działki o nr ewid. (...),

II. naruszenie prawa procesowego, tj. przepisu art. 217 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie złożonego przez wnioskodawczynię wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wskazaną we wniosku (z ostrożności, wnioskodawczym, na podstawie art. 380 k.p.c., wnosi o rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowienia Sądu I instancji z dnia 23 września 2015 r. oddalającego wniosek o dopuszczenie tegoż dowodu).

Mając powyższe na uwadze wnosila o:

1) uchylenie postanowienia Sądu I instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz pozostawienie mu rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej,

2) ewentualnie — o zmianę zaskarżanego postanowienia i uwzględnienie wniosku w całości,

3) zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniesiona przez uczestnika apelacja skutkuje uchYLENIEM zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

U podstaw rozstrzygnięcia Sądu I instancji legło zapatrywanie, że ustanowienie służebności przesyłu jest niedopuszczalne, jeżeli nieruchomości, która ma być obciążona nie jest zabudowana urządzeniami i liniami energetycznymi, względnie gdy takowe urządzenia na tym gruncie nie są planowane (zamierzone).

Pogląd ten jest błędny i nie znajduje oparcia w przepisie art. 305¹ k.c. i następnych oraz art. 49 k.c.

Ustawodawca rozróżnia 2 grupy podmiotów uprawnionych do żądania służebności przesyłu. Pierwszą stanowią przedsiębiorcy. Wymaga się wykazania, ażeby podmioty te miały status przedsiębiorstwa, w zakresie którego działania jest eksploatacja urządzeń przesyłowych. Służebność przesyłu wchodzi w grę, gdy urządzenia przesyłowe już istnieją, ewentualnie, gdy przedsiębiorca takie urządzenia zamierza dopiero w przyszłości wybudować. Dyspozycja powołanych przepisów nie uzależnia natomiast ustanowienia służebności przesyłu od tego, czy urządzenia przesyłowe są już lub mają być wybudowane na gruncie mającym mieć przymiot nieruchomości obciążonej (por. np. Katarzyna Dadańska, Komentarz do art. 305¹ Kodeksu Cywilnego opublik. w systemie Lex-info, oraz Kamil Jankielewicz, artykuł – „Prawo przychylne dla przedsiębiorstw przesyłowych”, t. 2 opubl. w Rzeczypospolitej PCD 2008.7.22).

Reasumując należy stwierdzić, że ustanowienie służebności przesyłu jest również dopuszczalne na gruntach, na których nie znajdują się urządzenia, które są wymienione w art. 49 k.c., jeżeli korzystanie z tych gruntów jest konieczne do właściwego korzystania z tych urządzeń.

Inaczej natomiast przedstawia się sytuacja, w której podmiotem żądającym ustanowienia służebności przesyłu jest właściciel (użytkownik wieczysty) nieruchomości. W takim przypadku jest wymagane stwierdzenie, że urządzenia przesyłowe są lub mają być posadowione na tymże gruncie.

Powyższe uwagi prowadzą więc do wniosku, iż pozycja obu grup podmiotów jest nieco inna. Ustawodawca inne wymagania stawia przedsiębiorcy a inne zaś właścicielowi (użytkownikowi wieczystemu) nieruchomości obciążonej.

Błędnie dokonując wykładni powołanych wyżej przepisów Sąd Rejonowy wadliwie je zastosował, co zaważyło na tym, że odstąpił od zbadania istnienia pozostałych przesłanek warunkujących ustanowienie służebności przesyłu.

Celem służebności przesyłu jest przyznanie przedsiębiorcy uprawnień w zakresie korzystania w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem urządzeń przesyłowych. Chodzi o urządzenia służące do doprowadzenia lub odprowadzenia płynu, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne.

Uprawnienia te muszą być niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa dla wykonania powierzonych mu zadań ustawowych i statutowych.

Zagadnienie to – z przyczyn podanych wyżej - nie było w ogóle przedmiotem ustaleń Sądu, który poprzestał jedynie na wielce ogólnikowych zeznaniach świadka K. O.. Z pism procesowych uczestnika składanych w toku postępowania pierwszoinstancyjnego wynika, że dostęp do urządzenia przesyłowego – stacji trafo umiejscowionej na działce Nr (...) winien być szerszy niż jedynie poprzez tę nieruchomość. Autor tych pism wskazywał, że korzystanie ze stacji trafo, w tym także usuwanie awarii wymaga, ażeby dostęp był z 3 stron, w tym także poprzez korzystanie z działki Nr (...).

Twierdzenia te wymagają zweryfikowania dowodami, które zaoferuje skarżący. Jest niewątpliwe, że w razie wątpliwości może być pomocna opinia biegłego z zakresu energetyki.

Udzielenie odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie zrodzi obowiązek ustalenia zakresu korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z działki Nr (...).

W konsekwencji niezbędne będzie wyznaczenie tego zakresu przy pomocy opinii biegłego geodety, który na sporządzonej mapie przedstawi pas gruntu niezbędny do korzystania z urządzenia przesyłowego. Dopiero tak poczynione ustalenia dadzą podstawę do ustalenia wynagrodzenia, o którym mowa w art. 305² § 1 k.c. w oparciu o opinię biegłego z zakresu szacunku nieruchomości, którą należy przeprowadzić.

Jurydycznego znaczenia – z przyczyn podanych wyżej – pozbawiona jest okoliczność, że na działce Nr (...) jest już ustanowiona służebność. Fakt ten sam przez się nie niweczy żądania o ustanowieniu służebności, o ile zostanie stwierdzone, że dla prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa przesyłowego konieczne jest również ustanowienie służebności na działce Nr (...).

Rozważania Sądu dotyczące drogi koniecznej (art. 145 k.c.) są bezprzedmiotowe, skoro żądanie sformułowane przez skarżącego dotyczyło wyłącznie ustanowienia służebności przesyłu.

Przedstawione okoliczności prowadzą do wniosku, że istota sporu nie została zbadana przez Sąd Rejonowy.

Musiało to więc skutkować uchyleniem zaskarżonego orzeczenia i przekazaniem sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą (art. 386 § 4 k.p.c.).

JG/AOw

SSA w SO Grzegorz Ślęzak

SSO Jarosław Gołębiowski SSO Paweł Lason